NUM XXI.

w SOBOTĘ DNIA 20. MAIA ROKU 1780.

Z FRANCYI

Z Paryża dnia 13 Kwietnia.

Za rzecz pewną tu mówią, że Jmperatorowa Jeymć przez Poſłow ſwoich oznaymiła Dworowi *Werſalſkiemu, Madryckiemu*, i *Londyńſkiemu*, że nie dopuści, aby okręty Kupieckie Jey Poddanych miały być przez kogokolwiek rewidowane lub przytrzymywane, i że na ten koniec ma być dawany znaczny konwoy ſtatkom kupieckim.

Z Paryża dnia 14. Kwietnia.

Coraz barziey ſzerzą ſię pogłoſki o bliſkim pokoiu między Domem *Burbońſkim* i Dworem *Londyńſkim*. Przyczyny tego ſą: naprzód Deklaracya Jmperatorowey Jeymości *Roſſyiſkiey*, krórey cel zdaie ſię pociągać Dwór naſz do Ugody: potym niepewność dotychczas trwaiąca o dalſzych naſzych obrótach, i o przyſzłym urzędzie Hrabiego d'*Eſtaing*: toż wieści o wyieździe tegoż Hrabiego do *Madrytu* dla układania pokoiu, którego przez ſiebie uſkuteczninenie częſto Miniſtrom oświadczał: przytym też opóźnienie nie-

których Generałow, którzy odebrawszy roskazy iechania do swych Dywizyi, dotychczas bawią się w *Paryżu*: naostatek przybycie Pana *Adams*, który prezentowany był Dworowi, jako przysłany od *Kongressu* dla znaydowania się na konferencyach, maiących dążyć do tego zbawiennego celu. Co iednak naybarziey powinnoby przyspieszyć roboty pokoiu, iest to wielka *Anglikow* przemoc nad nami, i śpieszne dążenie do panowania nad morzem: z kąd wynika dla wszystkich nadmorskich Państw potrzeba starać się o określenie niesprawiedliwych tych pretensyi, które oni popieraią równie mężnie, iak pomyślnie. Tym czasem przygotowania w Króleśtwie naszym do dalszey woyny nie ustaią. Kawaler de *Ternay* w tych dniach ma płynąć z 8. Okrętami i woyskiem do *Ameryki*. Do *Bretanii* prowadzą ustawnie tak wiele armat, kul, i innych ammunicyi, że kupcy nie mogą dostać podwod do przewożenia swych towarow. O czasie wysłania wielkiey Floty naszey na krążenie, iako też o iey Amirale, nic pewnego dotąd nie mamy; to tylko twierdzą, że nim z Portu popłynie, Król Jmć sam ma być w *Brest* dla iey oglądania. Z tegoż Portu doniesiono tu przez Kuryera umyślnego, że Okręt ieden *Hiszpański* pd 70. armat, i Fregata tegoż Narodu, pod zły czas z *Brest* wyszedszy, rozbiły się i zgineły między *Bertaume* i *le Conquêt*. Jest to jedynasty iuż Okręt szeręgowy który *Hiszpani* tracą od początku tey woyny; iest sześć zabranych od Amirała *Rodney*, siódmy *S. Dominik*, który w czasie wiadomey bitwy w *Cieśninie* wyleciał na powietrze, dwa inne, które niezadługo po tey bitwie,rozbiłysię w stanowisku Portu *Cadix*, dziesiąty *Poderoso*, który sam zatonoł, i ten ostatni.

Sławny ów Awanturnik, nazywaiący się Hrabia de *Paradês*, który w Roku 1778. na Flocie Amirała *Keppela*, a w Roku następuiącym wysłany był na Flocie Hrabiego *d'Orvilliers*, i który służąc równie *Francuskiemu* i *Angielskiemu* Ministerium, od obu brał pieniądze, i obu oszukiwał: przyaresztowany iuż iest w *Wersalu*, i zaprowadzony do *Bastylli*. Miało się albowiem pokazać, iż on czynił iakieś kroki do zdradzenia Króleśtwa.

Xiąże *Boratyński* Minister Pełnomocny Jmperatorowey Jeymci d. 4. tego miesiąca podał Dworowi naszemu deklaracyą, to w sobie zawieraiącą, że ponieważ wiele statkow Kupieckich *Rossyiskich Hiszpani* pozabierali, i do portow swoich zaprowadzili, i onych po uczynionych w tey mierze remonstracyach natychmiast niewrócili, przeto Jmperatorowa Jeymc kazała uzbroić w *Cronstad* znaczą Eskadrę okrętow woiennych dla obrony handlu poddanych swoich, upewniaiąc iednak że takowe uzbroienie niema in-

nego zamierzenia, iak tylko zachowanie iak nayściśleyszey Neutralności; i beśpieczeństwa Bandery *Rossyiskiey* przeciwko wszelkiey napaści, oraz oznaymuiąc że podobnaż deklaracya podana iest Dworowi *Madryckiemu*, *Londyńskiemu*, *Lizbońskiemu*, *Sztokolmskiemu*, *Kopenhanskiemu*, i Stanom zprzymierzonym *Hollenderskim*. Spodziewa się więc Jmperatorowa Jeymc, że takowy Jey postempek znaydzie uwszystkich Potęcyi oboiętnych swoią zaletę, których Jmperatorowa Jeymc wzywa do łączenia się dla bezpieczeństwa Handlu poddanych swoich, i dla zachowania iak nayściśleyszego zupełney oboiętności.

Z HISZPANII

Z Madrytu dnia 27. Marca.

Król Jmć Xiężney Jmci *Asturyiskiey* dał w kleynotach i dyamentach prezent, na 200,000. Talarow *Rzymskich* wynoszący, oprócz 2. Millionow *Realow* na mnieysze iey potrzeby. Do lepszego coraz zdrowia przychodzi Xiężna Jeymć i po świętach *Wielkonocnych* będzie bez wątpienia mogła z całym swym Dworem wyiechać do Zamku *Aranjuez*, Przybył tu Kawaler de *Moran*, w charakterze Posła od Dworu *Turyńskiego*, na mieysce Hrabiego *de Masin*, i ma mieć iutro pierwszą u Dworu audyencyą.

Z NIEMIEC.

Z Hamburga dnia 28. Kwietnia.

Tuteysza nasza drukowana Gazeta oznaymuie, iż na *Białey Rusi* otwarty iuż iest *Nowicyat Jezuicki*, na którego utrzymanie i Zgromadzenia tego dalsze rozkrzewienie, Monarchini *Rossyiska*, z swego Skarbu szafować obiecała. Równie też i Wielki Xiąże *Rossyiski*, toż Zgromadzenie *Jezuickie* pod osobliwszą swoią wziol obronę. Mówi daley nasza Gazeta, że taż Wielka Monarchini, umyśliła założyć w *Moskwie* na trzysta młodey Szlachty *Collegium*, pod imieniem *NIESMIERTELNEY KATARZYNY*, nakształt *Wiedeńskiego* sławnego *Teresyańskiego*; do którego rządzenia, różnych tam maią użyć *Jezuitow*, z rozmaitych Państw (i z samego, iak z kąd indąd słyszemy, *Wiednia*) tam zbieraiących się. W teyże naszey Gazecie, znayduią się nader ciekawe i mądre tychże *Biało-Ruskich Jezuitow* tyczące się Pisma; ale te, barzo byłoby długo wypisywać, a ieszcze dłużey (niektórym) czytać.

Z WŁOCH.

Z Liworny dnia 10. Kwietnia.

Donoszą nam o strasznym ziemi trzęsieniu, które miało zburzyć wielkie Miasto *Azyatyckie Tauris* w *Persyi* leżące, tak iż ledwie dwie setne części mieszkańcow i domow ocalały. Rachowano zaś w tym Mieście 250,000. Obywatelow, i i było wiele pięknych mieszkań i Meczetow. Handel tam także znaczny się prowadził, i ledwie iakie było w *Azyi* Miasto, bogatsze nad to w pieniądze.

DONIESIENIE z WILNA.

Podaie ſię do wiadomości Publico, iż w Aptece S. Jańſkiey J. K. Mci znayduią ſię Wody mineralne nazywane Seltz Waſſer, Pyrmont Waſſer i Luft Waſſer, *Próżno byłoby rozwodzić ſię tu z opiſaniem natury tychto wód mineralnych, i ſkutków, które maią do leczenia chorob. Wie każdy jako doſkonała Hiſtorya podziemnych exhalacyi, czyli ſubtelnych waporow, wiele pomogła do wydoſkonalenia Medyckiey ſztuki przywodząc do odkrycia prawdziwych Elementow różnego gatunku wod Mineralnych, a tym ſamym ucząc nas, jak onych ſiłę kalkulować i applikować mamy do kooperacyi zdrowiu ludzkiemu naypożytecznieyſzey. Zaden dziſiay w teraźnieyſzey przetarty Fizyce nie przypiſuie ſkutkow tych wód mineralnych ani ſolnym, ani ziemnym, ani metallowym partykułom, z któremi ſię one płynąć przez rozmaite ziemne warſty koniecznie mieſzać muſzą, ale raczey ſubtelnemu jakiemuś waporowi, który gdy ſię w wodach zamknięty utrzymuie, ſkutecznemi ie zdrowiu ludzkiemu czyni, gdy zaś z nich wylatuie, zwietrzałemi, nieſkutecznemi, i zgoła proſtemi czyni wodami. Powietrze to nieznaiome było dawnieyſzym Fizykom i Medykom. Fryderyk* Hoffman, Becherus, i Helmont *dopiero o nim pierwſzą mieli ſuſpicyą. Ale teraźnieyſza Fizyka za przewodnictwem Chimii w darſzy się prawie do laboratorium ſamey natury wyśledziła to lotne powietrze, dociekaiąc iego przyrodzenia, ſkutkow, takoż ſpoſobu jakim ſię, i zkąd rodzi. Co winniśmy wielkim owym ludziom.* Brownrigg, Nooth, Cawendich, Falconer, *i innym Anglikom, a oſobliwie wielkiemu* Prieſtley *który poprawuiąc niektóre nieuchybne wód mineralnych wady, moc onych ſkutecznieyſzą uczynił. Co do namienionych w tym donieſieniu wód. Dwa pierwſze gatunki jakoto* Seltz Waſſer, i Pyrmont Waſſer *dobrze ſą wſzyſtkim znaiome. Trzeci* Luft Waſſer *tym ſię tylko od owych dwóch różni, że ma nad to własności Laxowania: Jak zaś ich każdy ma zażywać, w jakich zdrowia okolicznościach jak długo, i jak wiele, zoſtawuje ſię to roſtropności, biegłości, i dyrekcyi aſſyſtuiącego Medyka. Tyle tylko dołożyć ſię tu o nich w powſzechności może, że dla świeżości ſwoiey, i niezmieſzania z ziemnemi i metallicznemi partykułami wdzięcznieyſzemi ſą dla ſmaku, ſkutecznieyſzemi dla zdrowia, i obſiciey używane być mogą: Dla zachowania ich od zwietrzałości należy ie konſerwować w zimnym mieyſcu, w butelkach dobrze ſzpuntowanych i zaſmolonych, a ſzyiką na dół wywróconych. Maią ſię też pić na zimno, bo wſzyſtkie wody mineralne przez rozgrzanie lub warzenie tracą moc ſwoię. Butelka* Seltz Waſſer *będzie ſię przedawała po zll: 2. Butelka* Pyrmont Waſſer *po zll: 2. Butelka* Luft Waſſer *po zll; 5.*

NUM: XXI.

SUPLEMENT

DO GAZET WILENSKICH

w SOBOTĘ DNIA 20. *MAIA ROKU* 1780.

Z ANGLII.

Z Londynu dnia 7. Kwietnia.

Reassumpcya Parlamentu *Irlandzkiego* ma być dnia 10. tego miesiąca. Którego naypierwszym interesem ma być zkassowanie prawa, mocą którego wszelkie postanowienia tego Parlamentu, aby miały moc swoie, powinne były być potwierdzone od Rady *Brytańskiey*; Ci którzy takowy proiekt uformowali, mocno utrzymuią, że nienależy myślić o oderwaniu się od *Wielkiey Brytanii*, ale tylko starać się oto, aby czynności Parlamentu *Irlandzkiego* równie iak i *Brytańskiego* podawane były do approbaty samemu tylko Królowi, nie zaś Radzie *Brytańskiey*; a tak będzie wszelka równość między dwóma Narodami, których moc Prawodawcza równie dependować będzie od Króla, Parlamentu Izby Wyższey i Niższey.

Na fundamencie listow Partykularnych z *Ameryki* głoszą tu, że Generał *Clinton* dnia 25. Stycznia był o mil 30, od *Charles-Town* w *Karolinie*, a zatym wnoszą, że w krótce z tamtąd spodziewać się potrzeba interessuiących nowin.

Listy z *Darmout* pisane donoszą, że ieden z Armatorow tam[...] cznych przysłał tam dwa stat[...] *Hiszpańskie*, z których ieden płyn[...] z *Hawany* do *Europy*, drugi z *C[...] rogne* do *Wirginii*, na tym ostatni[...] płyneło kilku Officierow *Franc[...] skich*, 10. Kapitanow *Amerykań[...] skich* i ów Sławny Armator *Am[...] rykański Cuningham*, który z temi Kapitanami przeszłey Jesieni uciek[...] z rąk naszych do *Texel*, i tam złą[...] czył się z Armatorem *Jonnes*.

Z Londynu dnia 14. Kwietnia.

Statek pocztowy wysłan[...] dnia 5. Marca z Portu *Amerykań[...] skiego St. Kitt* przybył tu z oznay[...] mieniem; że Jmć Pan *de Guiche* złączył się iuż z Jmć Panem *de [...] Monte Piquet*, że złączona Flo[...] *Francuska* składa się z 25. Okrę[...] tow szeregowych; że 13 Statkow transportowych wysłanych z *Cor[...]* do *Georgii* z żywnością, szczęśli[...] wie dnia 24. Lut: do *St. Kitt* pod ko[...] woiem okrętow *Isis* i *Albermale* przybyły które w krótce potym po[...] płyneły do *Georgii*, że dwa Rey[...] menta na Fregacie, *Andromed[...]*

nazwaney, wypłynęły dnia 3. Marca z *St. Kitt* do *Antigoi*, gdzie znaczne zgromadza się woysko na iakąś taiemną Expedycyą.

Gdy Król Jmć wezwał dnia 12. tego miesiąca wszystkich Ministrow do Pałacu swoiego, na Wielką Radę, Trybunał Amiralicyi uczynił raport wydanych od siebie dekretow względem *Hollenderskich* i innych Oboiętnych Potencyi statkow zabranych z ich ładunkiem Amunicyi woiennych destynowanym do Portow nieprzyjacielskich, niewiadomo w prawdzie, co tam zdecydowano, wszakże niedługo to w taiemności trwać będzie, ponieważ wraz po zakończoney Radzie, rezolucyą komunikowano Hra iemu de *Welderen* Posłowi *Hollenderskiemu*. Powszechnie zaś mówią że wszystkie prawie dekreta tego Trybunału potwierdzone zostały, iako gruntuiące się na prawie szczególnym *Angielskim* i powszechnym wszystkich Narodow, oraz na fundamencie Traktatow między *W. Brytanią* i Potencyami zawartych.

Kapitan *Carteret* Fregaty od 44. armat nazwaney *Endymion* tak dobrze z Eskadrą swoią od 10. Fregat i Szalup zamknął porty *Francuzkie* w *Normandyi*, że żaden z Statkow maiących płynąć z żywnością i Amunicyą do *Brest* z nich wychodzić na morze nie waży się. Mówią tu, że Amirał *Rodney* zpotkawszy konwoy nieprzyjacielski, zabrał kilna okrętow płynących z woyskiem i pieniędzmi; Stateznie dotąd sprzyiaiące szczęście temu Amirałowi ziednać może kredyt tey pogłosce. Listy z *Gibraltaru* donoszą, że okręty woienne *Angielskie* w tameczney Ciesninie krążące, po godzinney utarczce zabrały okręt szeręgowy *Hiszpański* od 70. i Fregatę, od 26. armat.

Temi czasy wielu tu przybyło młodych Officierow *Rossyiskich* i *Duńskich* z intencyą służenia podczas przyszłey Kampanij na Flotach naszych, spodziewać się należy że Ministerium nasze tego im nie odmówi, ponieważ maią wszyscy za sobą poważne rekomendacye.

Z Londynu dnia 18. Kwietnia.

Wielka nasza Flota, maiąca krążyć tego Lata na Morzu *Manche* i na *Oceanie*, oddana znowu iest pod Komendę Amirała *Hardy*, który będzie miał pod sobą Amirałow *Darby*, *Barrington*, i *Digby*. Gotuią ią i uzbraiaią ze wszelką pilnością, aby mogła iak nayprędzey wyniść na morze, i przeszkodzić złączeniu się Flot nieprzyiacielskich. Eskadra Amirała *Graves* ieszcze z *Plymouth* nie popłynęła. Małą Eskadrę Pana de *Carteret* od 10. Fregat, krążącą przy brzegach *Francuskich* dla niedopuszczania przeyścia Statkom naznaczonym do *Brest*, powiększono do 12. Fregat, z których iedna iest od 44. armat. Część Okrętow wysłana z *Cork* ostatniego dnia przeszłego Miesiąca, popłynęła na iakąś taie-

mną wyprawę. Z *Portsmouth* wyszło 34. Statkow do *Ziemi Nowey* pod konwoiem iedney Fregaty. Flota Kupiecka od 30. Statkow, wysłana do *Kwebeku* pod konwoiem dwóch Fregat, dla przeciwnych wiatrow musiała powrócić do *Portsmouth*.

Woyska maiące stać Obozem w różnych mieyscach, Królewstwa naszego, odebrały iuż roskaz, żeby iak nayprędzey maszerowały. Naywiększy Oboz zakłada się przy *Exeter*, maiący mieć w sobie 6. Reymentow Woyska regularnego 17. Reymentow Milicyi, i 5. Kompanii Artyleryi: przy każdym zaś Reymencie ma być po dwie armaty. Inne nasze Obozy nie tak będą znaczne.

Teraz właśnie odbieramy z *Plymouth* wiadomość, że Szef Eskadry *Walsingham*, z całą swoją Flotą naznaczoną do *Jndyi Zachodnich*, w liczbie 300 Statków, tak woiennych, jak przewozowych i Kupieckich, popłynoł z pomienionego Portu dnia 12. tego Miesiąca na mieysce naznaczone. Do tegoż Portu wszedł nazajutrz Amirał *Graves* z swym okrętem od 90. armat, dokąd oraz cała reszta Floty z *Portsmouth* przybyła. Cosię zaś tycze Eskadry Pana de *Carteret*, ta krążywszy przez niejaki czas przy Brzegach *Francuskich*, zawinęła dnia zaonegdayszego do *Portsmouth*, przyprowadziwszy z sobą dwa Statki *Hollenderskie* i jeden *Szwedzki*, naładowane portzebami morskiemi do jakiegoś Portu *Francuskiego* i odebrawszy Statek należący do Portu *Liverpool*,, który był zabrany od iednego Armatora *Francuskiego*.

Z DANII.

Z Kopenhagi dnia 11. Kwietnia.

Z przyczyny tey Propozycyi, którą, iak do Dworow *Sztokolmskiego*, *Lizbońskiego*, i do *Stanow Generalnych Hollenderskich*, tak i do naszego Dworu Jmperatorowa Jeymć *Rossyiska* przysłała, względem bronienia handlu i utrzymywania oboiętności, złożona była w tych dniach Rada, którey iednak postanowienie iest ieszcze nie wiadome. Tym czasem to iest pewna, że do powiększenia sił naszych morskich żadnych ieszcze roskazow nie wydano; nie mamy przytym i maytkow na utrzymywanie znaczniejszey Eskadry; ztąd powszechnie mniemaią, że Dwór nasz nic pewnego w tym niepostanowi, póki się nie dowie, co o tym sądzą Państwa woiuiące.

Z PORTUGALII.

Z Lizbony dnia 24 Marca.

Królowa Jeymć *Portugalka* po uczynioney prawnie i ze wszelką ściłością inkwizycyi zwględem mniemanego Królobóystwa, doniosła naostatek (iak nas upewniaią) niektórym Dworom: że zostawszy zupełnie przekonaną o niewinności tak Grandow Królestwa, iako też Jezuitow, którzy się tam znaydowali, czuie się być obowiązaną na sumnieniu ogłosić też niewinność przed światem.

Z ROSSYI.

Z Petersbuga dnia 17. Marca.

Do wyiazdu Jmperatorowey Jeymci do *Białey Rusi* coraz większe tu czynią przygotowania; i przed kilką dniami wysłano iuż ztąd na Stacye Ludzi kuchennych i staiennych z niektòremi sprzętami. Gubernatorowie tych Prowincyi przez które Jmperatorowa Jeymć iadąc i powracaiąc ma przeieżdżać, gotuią się do iak naywspanialszego przyięcia swey Monarchini; i tym końcem Feld-Marszałek Hrabia *Czagar Czerniszeff* Gubernator Generalny *Białey Rusi*, wyiechał ztąd z Małżonką swoią, aby sam był przytomnym wykonaniu tych roskazow, które iuż powysyłał: dla czego spodziewaią się, że pomieniony Feld-Marszałek, iakoteż Jmć Pan *Soritz*, ktòremu Jmperatorowa Jeymć przyobiecała zaiechać do Dóbr iego *Szkłów* zwanych, naywspanialey swą Monarchinią będą przyimowali. Cała ta podróż, która 800,000 *Rublow* ma kosztować, sześć tygodni trwać będzie, rachuiąc od dnia 9. lub 10. Miesiąca Maia, iako dnia wyiazdu, Na każdey Stacyi ma stać po 250- koni. Miasta znacznieysze, przez które trakt przypada, są *Narva*, *Plefkow*, i *Mohilow*, gdzie 6. dni Dwór ma zabawić W teyże podróży ma się bez wątpienia widzieć Jmperatorowa Jeymć z Cesarzem Jmcią. Donoszą bowiem za rzecz pewną, że ten Monarcha, wyieżdżaiący do *Gallicyi* i *Lodomeryi*, gdy oświadczył Xiążęciu *Galliczynowi* naszemu Ministrowi w *Wiedniu* rezyduiącemu, iż chciałby się widzieć z Jmperatorową Jeymcią, na mieyscu, któreby Sama do tego obrała; Jmperatorowa Jeymć uwiadomiona o tym, kazała zaraz odpowiedzieć, iż przyimuie propozycyą Cesarza Jmci, i naznacza na ten koniec Miasto *Mohilow*. Czeka zatym Dwór nasz odpowiedzi tylko na to, czy Cesarz Jmć przyimie naznaczone od Jmperatorowey Jeymości pomienione Miasto.

Z HOLANDYI.

Z Hagi dnia 23. Kwietnia.

Odebraliśmy w tych dniach smutną wiadomość, że ieden z Okrętow Floty, która powracała z *Indyi-Wschodnich*, nazwany *Mentor*, rozbił się podczas wielkiey nawalności dnia 5. Stycznia, przy Przylądku *Dobrey-Nadziei*, i wszyscy na nim znayduiący się ludzie, oprócz dwóch, zgineli.

Z PRUS.

Z Królewca dnia 8. Kwietnia.

Xiąże Jmć *Henryk Pruski* ma także (iak głoszą) iachać do *Mohilowa* do *Białey Rusi*, gdzie spodziewaią się przybycia Jmperatorowey Jeymości *Rossyiskiey* w Maiu Celem podróży pomienionego Xiążęcia maią być iakieś wielkiey wagi konferencye z Monarchinią *Rossyiską*.

Z NIDERLANDU.

Z Bruxeli dnia 22. Kwietnia.

Od kilku dni biega tu wieść, że się *Mexyk* zbuntował. Prawda lub fałsz tey tak ważney nowiny musi się wkrótce wydać.